

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК З ПИТАНЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ В УКРАЇНІ

 Нам громадська організація
Небайдуже

Замовник:
ГО «НАМ НЕБАЙДУЖЕ»
Організація розробки та друку інформаційної продукції:
Фізична особа-підприємець Баранов В.В.

Email: ngo_namneбайдуже@i.ua
ГЕФ ПМГ в Україні <http://sgpinfo.org.ua>

Тираж: 2000 екз.

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «НАМ НЕБАЙДУЖЕ»

ПРОГРАМА МАЛИХ ГРАНТІВ
ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ФОНДУ, ЩО ВПРОВАДЖУЄТЬСЯ
ПРОГРАМОЮ РОЗВИТКУ ООН

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Кафедра садово-паркового господарства

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК З ПИТАНЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ В УКРАЇНІ

Запоріжжя
2020

УДК 376.1-053.67:37.013.42

Розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри садово-паркового господарства. Протокол №6 від 25.02.2020 р.

Автори-укладачі:

Мосаєв Ю. В. – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Дерев'янку Н.П. – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувач кафедри садово-паркового господарства, КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Григоренко О. С. – магістр спеціальної освіти, логопед, спеціальний психолог, викладач закладів вищої освіти, голова правління громадської організації «НАМ НЕБАЙДУЖЕ».

Рецензенти:

Завгородній Михайло Петрович, кандидат біологічних наук, доцент.
Кобець Оксана Валентинівна, кандидат сільськогосподарських наук.

Методичний посібник розроблено в рамках проекту «Гарденотерапія як ефективний інструмент соціального включення та реабілітації для людей з обмеженими можливостями».

Мосаєв Ю. В., Дерев'янку Н.П., Григоренко О.С. Методичний посібник з питань впровадження гарденотерапії в Україні: методичний посібник. ГО «НАМ НЕ БАЙДУЖЕ». Запоріжжя, 2020. 40 с.

Методичний посібник може бути рекомендований фахівцям з інклюзії, садово-паркового господарства, соціальної роботи, психології, соціальної та фізичної реабілітації, ерготерапевтам і особам, що цікавляться процесом впровадження гарденотерапії в Україні.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. Теоретико-методологічні основи гарденотерапії	7
Розділ 2. Використання гарденотерапії в рамках реабілітації дітей з інвалідністю	18
Розділ 3. Перспективи розвитку гарденотерапії в Україні	26
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Терапевтичні властивості рослин знайомі людству з давнини, але їх використання обмежувалося здебільшого народною медициною. Тобто в різних країнах світу люди готували різні настоянки та відвари з різноманітних рослин. В деяких випадках їм вдавалося досягти певного терапевтичного ефекту за рахунок багатолітніх спостережень за впливом речовин виділених з рослин на організм людини. Ці властивості рослин передавалися з покоління у покоління. З розвитком медицини та фармакології на основі знань про лікувальні властивості рослин та спираючись експериментальні і наукові дослідження сформувався навіть такий напрям в медицині та фармакології як фітотерапія. В той же час не було проведено достатньої кількості досліджень з приводу терапевтичного впливу на організм людини і це на роки загальмува-

ло розвиток гарденотерапії. І тільки у другій половині ХХ століття після формування та відродження реабілітаційних технологій на основі анімалотерапії був сформований такий напрям соціальної та фізичної терапії як гарденотерапія.

Гарденотерапія є новим та актуальним напрямом соціальної реабілітації, що базується на терапевтичних ефектах рослин. На перший погляд здається, що цей напрям соціальної реабілітації є схожим на відпочинок. Діти під керівництвом реабілітолога (або фахівця з ландшафтного дизайну) доглядають за рослинами і отримують від цього задоволення та все на так просто. Так як робота з рослинами дає можливість при використанні гарденотерапії отримувати численні ефекти в сфері соціальної, психологічної та фізичної терапії. В той же час комплексне застосування технологій гарденотерапії дає можливість спеціалістам з соціальної роботи, садово-паркового господарства, психології, корекційної педагогіки, ерготерапії та фізичної терапії отримувати додаткові результати в своїй роботі.

Однією з найголовніших переваг гарденотерапії над іншими реабілітаційними методиками та технологіями є високий рівень екологічності. Так як безпосередні реабілітаційні заняття відбуваються: в паркових і лісопаркових зонах; теплицях; інклюзивних парках; ботанічних садах та інших локаціях, де сформовані умови для безпосередньої роботи з рослинами.

Україна як країна розташовані в кількох кліматичних зонах має значний потенціал для розробки та застосування технологій гарденотерапії в роботі як в рамках реабілітаційної роботи з дітьми, які мають інвалідність та і в рамках реабілітаційної роботи з іншими групами осіб, що потребують соціальної та фізичної реабілітації (діти з обмеженими можливостями, люди похилого віку, працівники поліції, військовослужбовців та інші). Ландшафтне розмаїття України дає можливість винайти та реалізувати велику кількість гарденотерапевтичних технологій в залежності від ландшафтних та кліматичних особливостей регіону. Це сприятиме

диференціації саднотерапевтичних локацій для застосування виходячи з особливостей та потреб кожної конкретної особи з інвалідністю.

На сьогодні використання саднотерапевтичних технологій в Україні є обмеженим через брак методичних розробок і кадрів, спеціалізованих локацій та низький рівень поширення інформації про саднотерапевтичні методики в реабілітаційній роботі спрямованій на дітей з інвалідністю. Вирішення зазначених проблем на сьогодні і є головними завданнями всіх не байдужих українців, які бажають розвитку саднотерапії в Україні. Саме в рамках популяризації саднотерапії в Україні громадська організація «Нам НЕБАЙДУЖЕ» за підтримки програми малих грантів «Глобального екологічного фонду» впроваджує на базі КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційної академії» Запорізької обласної ради проект «Гарденотерапія як ефективний інструмент соціального включення та реабілітації для людей з обмеженими». Зазначений проект сприяє розвитку методологічної, методичної, інформаційної та матеріально-технічної бази саднотерапії на території України та Запорізької області зокрема.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ

Поступове збільшення кількості людей, що потребують фахової реабілітаційної допомоги сприяє винайденню інноваційних видів технологій реабілітації. Останнім часом реабілітологи всього світу поряд з класичними технологіями реабілітації все частіше віддають перевагу альтернативним технологіям реабілітації, які базуються на активному використанні ресурсів природи. Використання лікувального та реабілітаційного ефектів від взаємодії з тваринами та рослинами відомі людству вже кілька тисяч років. В середині ХХ століття набули поширення окремі практичні методики анімалотерапії, а вже на початку ХХІ століття в світі почали активно впроваджуватися повноцінні курси з іпотерапії, каністерерапії, дельфінотерапії та інших видів анімалотерапії у

провідних реабілітаційних центрах різних країн світу. Активне використання у реабілітаційних цілях тварин сприяло розвитку реабілітаційних методик з використанням рослин. Згодом вони сформували цілий кластер реабілітаційних методик та технологій з використанням рослин, який отримав назву гарденотерапія [8, с.61].

Сьогодні гарденотерапія є однією з найперспективніших реабілітаційних технологій в рамках соціальної реабілітації дітей з інвалідністю. Застосування гарденотерапевтичних технологій має великий потенціал в рамках роботи з різними категоріями населення. Та в той же час, на нашу думку, найбільш доцільно застосувати гарденотерапію в рамках реабілітаційної роботи з дітьми з інвалідністю. Крім того, гарденотерапія може активно використовуватися в рамках інклюзивного освітнього середовища та використовуватися в рамках додаткового елемента ерготерапії. Загалом слід зауважити, що гарденотерапія є альтернативною методикою соціальної та фізичної реабілітації. Потенціал розвитку гарденотерапії полягає як з точки зору розвитку альтернативної реабілітації так і в рамках класичної соціальної реабілітації. І тому використання цього реабілітаційного потенціалу є стратегічно важливим для сучасного українського суспільства. Використання цього потенціалу сприятиме максимальній адаптації дітей з інвалідністю до умов сучасного українського суспільства. Так як саме не адаптованість дітей з інвалідністю та інших вразливих категорій населення до умов сучасного суспільства є важливою проблемою сьогодення. В майбутньому це може призвести до колапсу соціальних відносин між представниками різних соціальних груп, що мультиплікуватиме нові соціальні проблеми не тільки окремих членів суспільства, але й сприятиме загальному зниженню рівня життя.

Розвиток альтернативних методик соціальної реабілітації почався в другій половині ХХ століття, спираючись на народні традиції, які були поширеними на території різних країн світу. Наприкінці ХХ століття вони почали конкурувати з традиційними

технологіями соціальної реабілітації та соціальної роботи. Однією з таких технологій є гарденотерапія [7, с.64]. Саме в цей час свого піку набула конкуренція між традиційними та альтернативними технологіями соціальної та фізичної реабілітації. Ця конкуренція відбувалася шляхом ознайомлення широких верств населення з особливостями застосування та можливими терапевтичними ефектами альтернативних реабілітаційних технологій та методик. З часом відбувалося освоєння альтернативних реабілітаційних методик колом практичних спеціалістів з реабілітації, які і згодом і стали апологетами поширення цих методик в роботі спеціалізованих реабілітаційних центрів. Лідерами в сфері поширення альтернативних реабілітаційних методик осіб з інвалідністю були аномалотерапевтичні методики та технології.

Гарденотерапія є відносно новим напрямом соціальної реабілітації. Його сутність полягає в тому, що різні категорії людей, які мають функціональні обмеження або схильність до високого рівня психічного напруження можуть отримати гарну релаксацію від взаємодії з рослинами. За аналогією з анімалотерапією, де головним фактором реабілітації є взаємодія людини з представниками тваринного світу. Особливістю гарденотерапії є взаємодія людини з рослинами. Перевагою гарденотерапії як технології соціальної реабілітації є її комплексність та можливість отримання кількох реабілітаційних аспектів одночасно. В рамках застосування гарденотерапії людина отримує не тільки емоційне розвантаження та активізацію емпатії, але й ерготерапевтичний та фізіотерапевтичні ефекти за рахунок фізичного навантаження в процесі конкретних гарденотерапевтичних занять [6, с.65]. Отримання кількох терапевтичних ефектів в рамках застосування гарденотерапевтичних технологій робить гарденотерапію особливо привабливою для застосування в рамках реабілітаційної роботи з дітьми з інвалідністю.

В багатьох країнах світу гарденотерапія достатньо активно використовується як окрема методика соціальної та фізичної реабілітації так і як допоміжна супроводжуюча реабілітаційна технологія. Май-

же у всіх країнах, де активно застосовуються гарденотерапевтичні технології на сьогодні бракує алгоритмізації в рамках структури застосування. Брак алгоритмізації в процесі реалізації гарденотерапії в рамках соціальної та фізичної реабілітації стає на заваді її повноцінного розвитку в рамках багатьох інклюзивних локацій по всій території України і цей факт суттєво гальмує розвиток застосування гарденотерапевтичних технологій в рамках реабілітаційної та інклюзивної роботи з дітьми з інвалідністю.

Сьогодні практичне застосування гарденотерапії на території нашої країни знаходиться на етапі свого становлення. На сьогодні в Україні формується спеціалізована інфраструктура для практичного застосування гарденотерапії як технології соціальної реабілітації. Проте практичне використання гарденотерапії в рамках української соціальної роботи є мінімальним. Розвиток гарденотерапії в сучасній Україні, відбувається лише за рахунок соціальної реабілітації дітей з функціональними обмеженнями. Ця технологія застосовується волонтерськими об'єднаннями та приватними реабілітаційними центрами у вигляді допоміжної технології соціальної реабілітації. Здебільшого застосування гарденотерапії у соціальній роботі з дітьми, які мають функціональні обмеження має розважальний характер і фізіотерапевтичні ефекти від нього сприймаються як побічні. Такий стан речей зумовлений тим, що до сих пір гарденотерапія розглядається як форма популяризації технологій соціальної реабілітації, а не повноцінна технологія соціальної реабілітації. Крім того, сьогодні суттєво недооцінюється потенціал для застосування гарденотерапії в роботі з іншими категоріями клієнтів [7, с.66-67]. Не в останню чергу ця недооцінка пов'язана з відсутністю реалізації масштабних проєктів в сфері застосування гарденотерапії як в роботі з різними групами населення в цілому так і в рамках соціальної і фізичної реабілітації дітей з інвалідністю.

Значною перевагою гарденотерапії над іншими методами соціальної реабілітації є високий рівень екологічності. Так як діти

з інвалідністю не тільки залучаються до активних соціальних та соціально-психологічних практик, але в той же час набувають навичок взаємодії в рамках системи «людина-природа», що є одним з пріоритетних напрямів соціалізації як на первинному так і вторинному рівнях. До того ж можна говорити про те, що в рамках зазначеної взаємодії здійснюється соціально-екологічна соціалізація. Цей напрямок соціалізації дає можливість особистості за своїти основи взаємодії з природою і набуває на початку третьої декади XXI століття особливої актуальності. Головним чином через глобальної екологічної катастрофи до якої стрімкими темпами наближається людська цивілізація.

Впровадження гарденотерапії в різних країнах світу має свої особливості, що залежать від їх кліматичних особливостей, формування національних концепцій, але методологічно вони спрямовані на дві категорії клієнтів. Сьогодні основними споживачами гарденотерапії у країнах, де активно впроваджуються гарденотерапевтичні технології є діти з особливими потребами та люди літнього віку [8]. Ситуація на території України є дещо іншою. В рамках сучасного українського суспільства насторожує відсутність паритету в сфері розподілу уваги суспільства до проблем різних категорій населення. В Україні так сталося, що увага до проблем дітей в разі перевершують суспільну увагу до інших категорій населення. Саме цей фактор суттєво гальмує розвиток гарденотерапевтичних технологій в Україні спрямованих на роботу з людьми похилого віку та іншими категоріями населення крім дітей. З одного боку це ознака суттєвого дисбалансу, але з іншого боку це дає шанс спеціалістам, які займаються цією проблемою отримують змогу відпрацювати процес застосування гарденотерапевтичних технологій в рамках роботи з дітьми з інвалідністю.

На думку І. Саранчі застосування методу гарденотерапії сприяє заохоченню дітей-інвалідів до роботи з рослинами й передбачає такі зміни в їхньому фізичному та психоемоційному стані:

- розвиток дрібної моторики;

- покращення орієнтації в просторі;
- покращення логічного мислення;
- формування естетичного смаку;
- створення умов для психоемоційної релаксації [11, с.403].

Зазначені позитивні ефекти від застосування гарденотерапії не є вичерпними і для їх з'ясування необхідно провести низку наукових досліджень щодо ефективності застосування гарденотерапевтичних технологій в рамках інклюзії та соціальної реабілітації дітей з інвалідністю.

Останні десять років в Україні робляться спроби впровадження окремих елементів гарденотерапії. На сьогодні можна констатувати певні успіхи у розвитку гарденотерапії в Україні вони полягають у наступному:

- термін гарденотерапія є поширеним серед експертного середовища;
- деякі спеціалізовані реабілітаційні центри впроваджують окремі елементи гарденотерапії в роботі з дітьми з особливими потребами;
- громадські активісти та громадські організації створюють демонстраційні майданчики для впровадження гарденотерапії з метою організації дозвілля дітей з особливими потребами [8, с.62].

Для подальшого розвитку гарденотерапії необхідно структурувати та масштабувати гарденотерапевтичні локації так як лише великі локації дозволять експериментувати з використанням тієї чи іншої технології зважаючи на характер вад конкретних дітей з інвалідністю з можливістю корегування кількості дітей задіяних в рамках локації одночасно.

Зважаючи на окремі успіхи розвитку гарденотерапії в Україні ми вважаємо, що майбутнє розвитку гарденотерапії полягає у створенні умов для комплексного застосування гарденотерапії в роботі з дітьми з особливими потребами та іншими категоріями клієнтів реабілітаційних центрів та установ. На нашу думку

основою інфраструктурної складовою саденотерапевтичних технологій повинні стати інклюзивні парки, де повинні бути розташовані демонстраційні майданчики та окремі зони для реалізації окремих методик саденотерапії. Альтернативою або частиною комплексу інфраструктури саденотерапії повинні стати тепличні комплекси, які можуть бути розташованими на території реабілітаційного центру чи установи партнера. Тепличні комплекси дають можливість дітям з інвалідністю або іншим категоріям пацієнтів займатися доглядом за рослинами у будь-яку пору року, що розширює часові рамки можливості дітей у роботі з рослинами. За наявності існування на території центру як інклюзивного парку так і тепличного комплексу створюється можливість вирощування саджанців у теплицях та перенесення їх до відкритого ґрунту на території інклюзивного парку, що надає можливість застосовувати в комплексі реабілітаційних заходів і ерготерапевтичні методики [8, с.63].

Загалом саденотерапевтичні локації можна розділити на три типи за масштабністю. Кожен тип локацій має свій терапевтичний функціонал та призначення для окремої категорії дітей з інвалідністю.

ПЕРШИЙ ТИП, КЛУМБОВО-ВАЗОННИЙ

Зазначений тип саденотерапевтичних локацій призначений для роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. Головний фактор рекомендації саме для цієї вікової категорії полягає в тому, що діти дошкільного та молодшого шкільного віку мають функціональні обмеження через вікові фізичні особливості розвитку. Діти з інвалідністю мають додаткові фізичні обмеження і саме тому клумбово-вазонний тип локацій для них є ідеальним в рамках знайомства з саденотерапією. В рамках цього типу локацій діти з інвалідністю розвивають мілку моторику працюючи з насінням. Заняття з насінням зводяться до його розгляду, перебирання, пророщування, збирання зі стиглих плодів та інших маніпуляцій, які допоможуть дітям підготувати насіння до висадки та

сприяти покращенню дрібної моторики. В рамках клумбово-вазонних локацій можуть бути реалізовані завдання афільовані з вирощуванням розсади.

ДРУГИЙ ТИП, ЛОКАЦІЇ ТЕПЛИЧНОГО ТИПУ

Наявність теплиці як саденотерапевтичної локації суттєво розширює арсенал застосування методик саденотерапії. Тут можуть працювати діти різного віку і виконувати різні функції починаючи від посадки та вирощування саджанців закінчуючи роботою з висаджування різноманітних декоративних рослин. Тепличні комплекси дають можливість ознайомити дітей з інвалідністю зі складними процесами догляду за рослинами та відпрацювати процес групової співпраці в рамках взаємодії. Робота в теплиці дає можливість для дітей з функціональними обмеженнями отримати дозоване фізичне навантаження на всі групи м'язів. Це навантаження може регулюватися реабілітологом в рамках індивідуальної реабілітаційної програми розробленої заздалегідь і корегуватися за результатами тестів, які мають змогу аналізуватися в рамках спеціалізованої саденотерапевтичної

лабораторії. В рамках спеціалізованих гарденотерапевтичних локацій створюються можливості для соціально-психологічної роботи з дітьми через масштаб локації та можливість розділення теплиці на окремі зони, де група дітей може бути поділена на підгрупи. Такий розподіл дає можливість дітям з різними типами захворювань відпрацьовувати окремі елементи своєї реабілітаційної програми. Загалом це дає змогу формувати комплексні терапевтичні завдання для групи або кількох груп дітей, які проходять реабілітацію з використанням методу гарденотерапії. Це надає можливість дітям з різними типами захворювань відчути свою належність до групи, яка здатна виконувати складні завдання. Виконання зазначених складних завдань відповідає основним завданням інклюзивної освіти. Сучасні тепличні комплекси дають можливість моделювати різні температурні режими, а наявність даху здатного до трансформації дає можливість роботи як в закритому приміщенні так і з можливістю в окремі пори року здійснювати роботу в умовах відкритого повітря. Ще більших можливостей робота в рамках тепличної локації набуває за наявності теплиці посеред парку або поля, де є можливість компонування роботи в теплиці та на відкритому ґрунті садово-паркової зони.

ТРЕТІЙ ТИП, ЛОКАЦІЇ САДОВО-ПАРКОВОГО ТИПУ

Локації садово-паркового типу є найбільш масштабними та ефективними в рамках реабілітації дітей з інвалідністю. До основних переваг такого типу локацій є їх розташування на відкритому повітрі та значна територія навіть порівняно з тепличними комплексами. В рамках парку, саду чи лісу можна створити повноцінну саденотерапевтичну інклюзивну зону чи повноцінний реабілітаційний простір. Такі локації надають можливість мультиплікувати саденотерапевтичні та інші споріднені форми терапії в рамках єдиного комплексу, де поєднуються десятки зон для реабілітаційної роботи спрямованої на дітей з інвалідністю. Велика кількість локацій та їх різноманітність в рамках реабілітаційних парків надає можливість залучати до реабілітації значну кількість дітей з інвалідністю та проводити заняття з кількох напрямків в одночасно. Велика територія парку дає можливість створити додаткові локації з саденотерапії під конкретну групу дітей з інвалідністю. Реабілітаційний парк надає додаткові можливості і для індивідуальної роботи із застосуванням саденотерапії. Є можливість експериментувати і в сфері індивідуального підбору саденотерапевтичної локації для дитини з інвалідністю. Тому створення інклюзивних парків по всій території України може стати драйвером розвитку саденотерапії в країні.

Методологічне та методичне забезпечення саденотерапії повинно базуватися на основі чотирьох компонентів. Перший компонент є біологічним. Цей компонент забезпечується спеціалістами із садово-паркового господарства. Діяльність зазначених спеціалістів в рамках реалізації технологій з саденотерапії зводиться до створення садово-паркових локацій терапевтичного та реабілітаційного змісту. Другий компонент фізіотерапевтичний. Цей компонент забезпечується спеціалістами з фізіотерапії, які створюють умови для реалізації фізіотерапевтичного ефекту саденотерапії. Третій компонент є ерготерапевтичним. Цей ком-

понент забезпечується спеціалістами з ерготерапії, які забезпечують умови для досягнення ерготерапевтичних ефектів в рамках застосування гарденотерапії. Четвертий компонент є соціально-психологічним. Цей компонент забезпечується спеціалістами з психології

та соціальної роботи, які формують умови для досягнення соціально-психологічних реабілітаційних ефектів в рамках реалізації гарденотерапевтичних технологій [8,с.62-63].

Важливість супроводу реалізації гарденотерапевтичних технологій в рамках соціальної і фізичної реабілітації дітей з інвалідністю з боку соціальних працівників та психологів важко переоцінити так як отримання терапевтичних ефектів вимагає закріплення на психологічному рівні. Дитина повинна усвідомити важливість «спілкування з природою» як для себе так і для всіх оточуючих.

В подальшому розвиток гарденотерапії повинен базуватися на розвитку гарденотерапевтичної методології. Повинні бути розроблені технології із застосування гарденотерапії для дітей з усіма поширеними захворюваннями з деталізацією в рамках типових індивідуальних та реабілітаційних програм. Це призведе до появи національної реабілітаційної школи гарденотерапевтичного спрямування, яка зможе конкурувати з провідними країнами, що активно застосовують гарденотерапію як в рамках соціальної і фізичної реабілітації дітей з інвалідністю та іншими категоріями клієнтів, що потребують соціальної реабілітації.

Загалом в майбутньому гарденотерапія повинна закріпити за собою статус передової альтернативної методики соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю в Україні. Це сприятиме не тільки можливості дітям з інвалідністю отримати якісні реабілітаційні послуги, але й розвитку технологій соціально-екологічної соціалізації.

РОЗДІЛ 2.

ВИКОРИСТАННЯ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ В РАМКАХ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Необхідною складовою комплексного застосування гарденотерапії в рамках реабілітаційних комплексів є оцінка лікувальних та реабілітаційних ефектів. Подібна оцінка є необхідною для подальшого вдосконалення методик та технологій гарденотерапії. Не менш важливими показники ефективності застосування гарденотерапії є для самих дітей з особливими потребами так і їх батьків. Так як позитивний ефект від застосування будь-якої терапії є маленьким кроком для реабілітації дитини. Тому вивчення ефективності застосування гарденотерапії треба здійснювати системно та комплексно. І тому важливим елементом центру або установи, яка практикує гарденотерапію, повинна стати спеціалізована лабораторія. Зазначена лабораторія повинна мати по-

тужності з вираховування фізіотерапевтичних ерготерапевтичних реабілітаційних ефектів та для вираховування ефективності застосованих гарденотерапевтичних технологій для кожної конкретної учасника. Крім аналітичних потужностей лабораторія повинна бути оснащена відповідним обладнанням та укомплектована спеціалістами з розробки та оцінки гарденотерапевтичних технологій. Серед зазначених спеціалістів повинні бути спеціалісти за такими напрямками: кл господарство, фізіотерапія, ерготерапія та соціально-психологічна реабілітація. Наявність спеціалістів зазначених напрямів в складі гарденотерапевтичної лабораторії дасть змогу забезпечити комплексність розробки, оцінки та реалізації гарденотерапевтичних технологій в рамках реабілітації різних груп клієнтів [8, 62-63].

Одним з піонерів у створенні лабораторій з гарденотерапії є КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. Зазначений заклад має давній досвід з соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю і сьогодні є лідером Запорізької області у впровадженні інноваційних технологій в сфері інклюзії дітей з інвалідністю.

За роки існування КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради було створено багато садово-паркових зон (тепличний комплекс, реабілітаційний парк, сад габіонів, алея сакур, кілька зон відпочинку, численні квіткові та овочеві клумби). Після ознайомлення зі світовим досвідом використання гарденотерапії в рамках соціальної та фізичної реабілітації людей з інвалідністю керівництво закладу прийняло рішення використовувати наявні локації в комплексі в форматі гарденотерапії.

За фінансової підтримки ПМГ ГЕФ та організаційної і методичної підтримки громадської організації «НАМ НЕБАЙДУЖЕ» на території КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради в грудні 2019 року було відкрито першу в Україні спеціалізовану лабораторію з гарденотера-

пії. В рамках цієї лабораторії будуть працювати спеціалісти з садово-паркового господарства, соціальні працівники, психологи, фізіотерапевти, ерготерапевти та інші спеціалісти зацікавлені в поширенні гарденотерапії та дослідженні її терапевтичних ефектів в рамках роботи з дітьми з інвалідністю.

Значна частина обладнання в лабораторії з гарденотерапії спрямована на проведення біохімічних дослідів з рослинами та насінням. Саме для цього в лабораторному приміщенні наявні шафа лабораторно-медична зі скляним фасадом та шафа витяжна ШВС-9*7-К 1КВл/1Нл/Д зі спеціальною тумбою. Для комфорту дослідників в лабораторія обладнана п'ятьма лабораторними столами під різні прилади. Невід'ємною частиною лабораторії з гарденотерапії є шафа під муфельну піч. Зважаючи на щільну роботу в рамках лабораторії з насінням важливим її компонентом є автоматичний пророщувач насіння. Він має кілька камер і дозволяє у автоматичному режимі пророщувати значну кількість насіння всіх типів регулюючи температуру проростання для максимальної ефективності проростання насіння. Важливість цього приладу полягає в тому, що часто спеціалістам з гарденотерапії приходится працювати з коштовним насінням, а для правиль-

ного процесу пророщування потрібний відповідний мікроклімат (вологість, температура), адже низький рівень їх пророщення може призвести до значних економічних втрат. До обладнання лабораторії з гарденотерапії входить низка сучасних мікроскопів та засобів хімічного і біологічного контролю. Інформаційна та аналітична потужність лабораторії зосереджена в сучасному ноутбучі з високими технічними характеристиками для прорахунку складних аналітичних операцій та для деталізації зображення з електронного мікроскопу. Значну роль в діяльності лабораторії з гарденотерапії відіграють діти з інвалідністю та студенти, які навчаються у КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. Так як для перших це додаткова можливість інтегруватися до сучасного українського суспільства, а другі отримують безцінний професійний досвід.

Одним з найголовніших елементів розвитку гарденотерапії в Україні є створення великих та багатофункціональних локацій для реалізації гарденотерапевтичних технологій в рамках соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю є створення ре-

абілітаційних парків або використання у саденотерапевтичних цілях діючих парків та садово-паркових територій.

На сьогодні Запоріжжя є єдиним містом України в якому закладений перший в Україні реабілітаційний парк. Цей парк був закладений зусиллями КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

«Вперше в Україні у мальовничому куточку о. Хортиця започатковано реабілітаційний парк, дружній до людей з особливими освітніми потребами. Унікальність проекту полягає в тому, що в Україні на даний час немає жодного парку як місця відпочинку, в якому були б створені доступні умови для людей, які пересуваються на візках або милицях. Створення такого парку дасть можливість доторкнутися цим людям до унікальної природи о. Хортиця» [9]. Зазначений реабілітаційний парк разом з тепличними комплексами розташованими на території академії і лабораторією з саденотерапії є прикладом комплексного застосування саденотерапевтичних технологій в рамках соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю.

«Реабілітаційний парк буде представляти обмежений територіальний простір, де люди з особливими потребами зможуть скористатися допомогою щодо відновлення фізичного, духовно-психічного здоров'я шляхом отримання медичних, психолого-когнітивних, культурно-анімаційних, фізіотерапевтичних та соціальних послуг. Поряд із лікувально-оздоровчим комплексом на його території будуть розташовані зони для естетотерапії та природотерапії. Застосування новітніх технологій з вищевказаного комплексу лікувально-оздоровчих, реабілітаційних послуг забезпечать не тільки можливість для оздоровлення дітей після навчання, а й, перш за все, комплексну реабілітацію останніх» [10].

«Вперше в Україні в мальовничому куточку на о. Хортиця створюється реабілітаційний парк, дружній до людей з особливими потребами. Унікальність проекту полягає в тому, що в Україні на даний момент немає жодного парку – місця відпочинку, в якому були б створені доступні умови для людей, які пересуваються на візках або милицях.»

2,5 га

Для створення такого спеціалізованого парку Запорізькою обласною радою в 2016 р. було виділено 2,5 га землі в центральній частині історично значимого і сакрального для кожного українця місця – на о. Хортиця.

ріка Дніпро

Длинка має вихід до річки Дніпро. На її території також розташована будівля, що потребує капітального ремонту, і в подальшому буде використовуватися для навчальних аудиторій і реабілітаційно-профілактичного комплексу.

варіативність можливостей

Город майстрів, оглядовий майданчик, тактильний зоопарк, «Бузковий» лабіринт, різні фото-зони, ароматгалванія, фонтани, ігрові майданчики, безбар'єрний доступ до води, де люди з обмеженими можливостями зможуть насолодитися красою о. Хортиця.

країни світу

При впорядкуванні парк буде умовно розділений на зони, що символізують країни світу. Проект планується виконати в казковому стилі.

база практики

Територія парку буде служити базою практики для студентів, що навчаються за спеціальністю ландшафтний дизайн, образотворче мистецтво, декоративне мистецтво та реставрація.

Початок робіт в майбутньому парку вже почався – в першу чергу облаштуванням «Алеї миру».

При реконструкції і впорядкуванні парку планується використання новітніх екотехнологій, таких як:

- встановлення септика
- встановлення сонячних панелей
- встановлення ліхтарів і лавок на сонячних батареях
- встановлення «розумних» вікон
- використання при реконструкції будівлі технологій «розумних» зелених стін і зеленого даху
- реконструкція котельні для можливості роботи на альтернативному паливі
 - використання природних явищ для своїх потреб (збір дощової і талої води для технічних потреб)
- використання для внутрішньої обробки будівлі натуральних матеріалів
- встановлення припливно-втяжної вентиляції

Реабілітаційний парк КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради є унікальною моделлю мультиплікації садотерапевтичних метод та новітніх технологій ландшафтного дизайну з системи управління ними. Ця модель дає можливість в поєднанні з агротерапією та анімалотерапією сформулювати принципи «natural-терапії», тобто можливості соціальної та фізичної реабілітації шляхом використання максимальної кількості природних ресурсів.

Використання садотерапевтичних технологій в реабілітаційній роботі за соціальним та фізичним напрямками виходячи з віку можна розподілити наступним чином.

1. В рамках реабілітаційної роботи з дітьми віком до 6 років слід зосередитися на технологіях, що передбачають роботу з насінням та розсадою. Така форма роботи з цією категорією дітей сприяє покращенню їх дрібної моторики та позитивно впливає на рівень соціалізації і адаптації дітей з інвалідністю до умов сучасного українського суспільства.

2. В рамках роботи з дітьми віком з 7 до 10 років доцільно використовувати тепличні комплекси. Такі комплекси дають можливість дітям виконувати завдання різного рівня складності, які їм призначають кваліфіковані спеціалісти з реабілітації.

3. Реабілітаційна робота в рамках відкритих реабілітаційних парків та інших великих садотерапевтичних зон повинна починатися з 11 років. Саме в цей вік у дітей формуються фізичні та психологічні навички ефективної роботи на великих відкритих реабілітаційних локаціях. У такому форматі можна використовувати весь потенціал садотерапевтичних технологій.

Застосування садотерапевтичних технологій в рамках реабілітаційної роботи з дітьми з інвалідністю на території України має низку проблем, але найголовнішою на даний момент залишається проблема відсутності садотерапевтичної інфраструктури. Вирішення цієї проблеми треба починати з перепрофілювання садово-паркових зон та підготовки кваліфікованих кадрів.

Реабілітаційний парк Хортицької національної академії

Умовні позначення

№№п/п	Найменування	Позначення	Примітка
1	Діб червоної		Проектований
2	Ялина японська Picea japonica		Проектований
3	Кедр ладийський Pinus masonii		Проектований
4	В'яз перський Ulmus persicus		Проектований
5	Верба канадська Salix babingtonii		Проектований
6	В'яз арійський Ulmus parvifolia		Проектований
7	Палис орманський, Розмарин білосидний		Проектований
8	Камінь орманський Saxifraga sp.		Проектований
9	Палис орманський Pala rosea		Проектований
10	Мелалеука білосидний Santalum album		Проектований
11	В'яз італійський Ulmus laevis		Проектований
12	Пропопіс американський Albizia julibrissin		Проектований
13	Камінь Віагура Saxifraga sp.		Проектований
14	Фіалка сиріача Viola sp.		Проектований
15	Тамарис Евразійський Tamarix sp.		Проектований
16	Самшит японський Podocarpus nagi		Проектований
17	Тис італійський Ulmus laevis		Проектований
18	Ялина орманський Larix sp.		Проектований
19	Ялина орманський Larix sp.		Проектований
20	Майстерський		Проектований
21	Рибак		Проектований
22	Дістан		Проектований
23	Кафе		Проектований
24	Лавка з укромом		Проектований
25	Дістан		Проектований
26	Вирощування		Існуючі
27	Вирощування		Існуючі
28	Алея		Проектований
29	Оглядний майданчик		Проектований
30	Сходи		Проектований
31	Вирощування		Існуючі
32	Паркан		Проектований

№п/п	Найменування	Примітка
1	тактильний зоопарк	Проектований
2	'буззівий' лабіринт	Проектований
3	місто майстрів	Проектований
4	ландшафтна інсталяція	Проектований
5	релакс-зона	Проектований
6	ландшафтна інсталяція + фонтан	Проектований
7	адміністративний будиночок	Проектований
8	азерне шоу на стіні основної будівлі	Проектований
9	будиночок на дереві	Проектований
10	оглядовий майданчик	Проектований
11	ігровий майданчик	Проектований
12	алея миру	Проектований
13	магазин	Проектований
14	туалет	Проектований
15	дере'яний дитячий майданчик	Проектований
16	фотозона	Проектований
17	фонтан	Проектований

РОЗДІЛ 3.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАРДЕНОТЕРАПІЇ В УКРАЇНІ

Розвиток гарденотерапії в Україні повинен базуватися на комплексному підході. Одним з пріоритетних завдань в цьому напрямку повинно стати формування загальнонаціональної вертикалі гарденотерапевтичних локацій та інституціоналізації гарденотерапії.

Вершиною вертикалі дослідження та впровадження гарденотерапії в рамках реабілітації повинен стати національний ресурсний центр з впровадження гарденотерапевтичних технологій.

Функції національного ресурсний центр з впровадження гарденотерапевтичних технологій.

1. Інформаційна. Інформування широких верств населення та професійної спільноти реабілітологів, що займаються реабілі-

тацією дітей з інвалідністю. Координація процесу інформовування широких верств населення з приводу локацій, де впроваджуються гарденотерапевтичні технології спрямовані на різні групи людей та дітей з інвалідністю сприяє поширенню інформації про гарденотерапію та устнови, які займаються її реалізацією в рамках реабілітації дітей з інвалідністю, а фахівцям надають можливість обмінюватися досвідом з колегами.

2. Просвітницька. Ознайомлює представників широкої громадськості з основними постулатами на яких базується гарденотерапія і в яких формах може реалізовуватися на практиці та з рівнем ефективності застосування в залежності від діагнозу дитини.

3. Методична. Створення методичних рекомендацій із застосування методу гарденотерапії в рамках соціального включення та реабілітації для людей з обмеженими можливостями та дітей з інвалідністю зокрема. Методичні матеріали з гарденотерапії повинні бути як загального спрямування в яких роз'яснюються загальні положення застосування гарденотерапії як методу інклюзії і загальної реабілітації за соціальним та фізичним спрямуванням так і спеціалізовані спрямовані роботу з дітьми з конкретним діагнозом та психологічними особливостями.

4. Інклюзивна. Сприяти включенню в соціальні процеси дітей з інвалідністю та їх родини з використанням рослин. Гарденотерапія сприяє долученню дітей до співпраці та спілкування з природою. Інклюзивність гарденотерапії забезпечується шляхом створення комунікативних контактів між дітьми в процесі догляду за рослинами та шляхом виконання інших завдань в рамках реабілітаційних гарденотерапевтичних технологій.

5. Терапевтична. Дослідження терапевтичних ефектів, що досягаються в процесі застосування гарденотерапії в рамках роботи з різними групами клієнтів, зокрема дітьми з інвалідністю.

6. Наукова. Проведення наукових досліджень в сфері впровадження та ефективності застосування гарденотерапевтичних технологій в рамках соціальної та фізичної реабілітації дітей з ін-

валідністю та інших категорій клієнтів реабілітаційних установ та закладів. Крім проведення досліджень до наукового функціоналу ресурсного центру входить і акумулювання результатів опублікованих досліджень з проблематики впровадження гарденотерапії та застосування гарденотерапевтичних технологій, які були проведені на території України та в інших країнах світу.

7. Стандартизація. Здійснення класифікації та типологізації методик і технологій гарденотерапевтичного змісту в рамках соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю та інших категорій клієнтів, що потребують реабілітаційних послуг.

На нашу думку сьогодні з роллю національного гарденотерапевтичного ресурсного центру міг би впоратись КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради через наявність відповідної інфраструктури [3] та кадрового потенціалу.

Створення національного ресурсного центру з гарденотерапії повинно актуалізувати не менше 7-8 лабораторій з гарденотерапії з рівномірним розподілом по території всієї України, які повинні стати основою регіональних центрів розвитку гарденотерапії.

На локальному рівні можуть надати суттєву допомогу в розвитку гарденотерапії ботанічні сади та фермерські господарства. Зазначені локації можуть використовуватися для реалізації окремих гарденотерапевтичних технологій в рамках соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю за методичної підтримки національного ресурсного центру з гарденотерапії або лабораторій з гарденотерапії.

Своя ніша в сфері реалізації гарденотерапевтичних технологій в рамках соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю може бути у невеликих громадських організацій, які можуть впроваджувати гарденотерапію в рамках малих локацій клумбово-вазонного типу. Такий досвід буде корисним в сфері реклами гарденотерапії серед широких верств населення.

Підготовка кадрів для реалізації гарденотерапевтичних технологій може здійснюватися на кількох рівнях. Першим та найнижчим рівнем може бути освоєння компетенцій в сфері реалізації гарденотерапії в роботі з різними групами клієнтів та дітьми з інвалідністю зокрема за рахунок участі у відповідних навчальних семінарах та тренінгових заняттях. Метою зазначених завдань повинно стати ознайомлення з основами гарденотерапії. Другий рівень підготовки кадрів для гарденотерапії це курси в рамках підвищення кваліфікації спеціалістів з соціальної та фізичної реабілітації. Вони дадуть можливість реабілітологам зі стажем отримати необхідні компетенції для застосування гарденотерапевтичних технологій у своїй практичній роботі. Третій найвищий рівень підготовки фахівців з гарденотерапії передбачає створення спеціалізованої освітньої програми з гарденотерапії. Фахівці які освоюють всі тонкощі гарденотерапевтичної методології в майбутньому змогли б отримувати документи про закінчення бакалаврату та магістратури за освітньою програмою «Гарденотерапія» або відповідною спеціалізацією, але вихід на цей рівень є можливим у майбутньому за відповідного розвитку методології з гарденотерапії та її відповідної інституціоналізації в рамках сучасної реабілітаційної науки.

Загалом слід відмітити, що Україна має великий потенціал для розвитку гарденотерапії через значний кадровий потенціал в сфері соціальної та фізичної терапії та можливість для створення гарденотерапевтичних локацій по всій території країни. В той же час Україна є одним з європейських лідерів за кількістю дітей з інвалідністю. Ці діти потребують якісних реабілітаційних послуг. Розвиток гарденотерапії є одним з механізмів задоволення цього попиту.

ВИСНОВКИ

Гарденотерапія є новим та перспективним напрямком реабілітації осіб з особливими потребами. Зазначений реабілітаційний напрямок містить високий рівень потенціалу в реабілітаційній роботі з дітьми з особливими потребами, людьми похилого віку, військовослужбовцями, працівниками правоохоронних органів та іншими особами, які потребують реабілітації. На сьогодні в Україні розвиток гарденотерапії здійснюється за рахунок створення не великих гарденотерапевтичних локацій для дітей з особливими потребами, що використовуються без системно та часто без залучення відповідних спеціалістів. Головна мета розвитку гарденотерапії в сучасній Україні полягає у створенні гарденотерапевтичної інфраструктури шляхом створення інклюзивних парків, спеціалізованих гарденотерапевтичних теплиць та лабораторій із залученням до роботи в них спеціалістів з садово-пар-

кового господарства, фізіотерапії, ерготерапії, соціальної роботи та психології. Поєднання зазначеної інфраструктури та спеціалістів повинно забезпечити максимальну ефективність розвитку гарденотерапії в Україні.

Майбутнє гарденотерапії повинно передбачати створення нових та вдосконалення вже існуючих спеціалізованих гарденотерапевтичних локацій. Для подальшого розвитку в Україні важливо як створення нових гарденотерапевтичних локацій так і адаптація садово-паркових локацій, тепличних комплексів, клумб, великих вазонів, тощо. Так як вже існуючі локації значно легше перепрофілювати під гарденотерапевтичні ніж створювати нові. Перепрофільовані локації можуть підійти не під універсальну роботу з дітьми з інвалідністю, але і їх функціонування є важливим через те, що вони дають можливість широкому колу людей ознайомитися з методом гарденотерапії та усвідомити користь гарденотерапевтичних технологій для реабілітаційної роботи з дітьми з інвалідністю. І тому використання будь-якої локації для популяризації гарденотерапії є важливим. Саме тому набуває особливого значення проведення майстер-класів з гарденотерапії як в рамках спеціалізованих реабілітаційних центрів так і в рамках громадських заходів в яких приймають участь представники різних верств населення. Також важливим фактором популяризації гарденотерапії є рівномірне впровадження гарденотерапевтичних технологій в рамках реабілітації дітей з інвалідністю в усіх регіонах України. Це дозволить гармонізувати розвиток гарденотерапевтичних локацій різного типу з адаптацією під різні види ландшафтів. Таким чином будуть створені гарденотерапевтичні локації в усіх ландшафтних зонах країни, що призведе до лідерства України як в процесі екологічної соціалізації дітей з інвалідністю так і в рамках поширення гарденотерапії в рамках фізичної та соціальної реабілітації дітей з інвалідністю.

На початковому етапі розвитку гарденотерапії в рамках реабілітації дітей з інвалідністю треба мати ресурсний центр, який

би займався формуванням гарденотерапевтичної методології та надавав би всім охочим методичну підтримку в сфері впровадження гарденотерапевтичних технологій в сфері соціальної та фізіотерапевтичної реабілітації дітей з інвалідністю та іншими категоріями клієнтів, які потребують реабілітаційної допомоги. На нашу думку такий ресурсний центр повинен бути створений на базі КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. Доцільність створення зазначеного ресурсного центру базується на наявній розвиненій інфраструктурі необхідній для впровадження гарденотерапії (на базі закладу розбудовується реабілітаційний парк, функціонують два тепличних комплекси, функціонує реабілітаційний центр, до складу входить Загальноосвітня санаторна школа-інтернат) та високваліфікований кадровий персонал, що працює в рамках закладу (10 докторів наук, понад 60 кандидатів наук) та кілька сотень випускників закладу, які є практичними фахівцями з соціальної фізичної реабілітації дітей з інвалідністю). Наявність в КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради понад тисячі студентів, яким навчаються за бакалаврськими та магістерськими програмами дає можливість для формування кадрового потенціалу для поширення гарденотерапії як на території Запорізької області так і всієї України.

Важливим елементом впровадження гарденотерапії на території України є створення лабораторій з гарденотерапії. Ці лабораторії повинні стати центрами акумулювання наукової інформації в сфері впровадження гарденотерапії. Акумульована інформація стане основою наукових робіт та методичних напрацювань метою яких будуть впровадження гарденотерапії в державних та недержавних спеціалізованих реабілітаційних центрах і діяльності громадських організацій, які займаються соціальним супроводом родин, що виховують дітей з інвалідністю. Діяльність не менш як чотирьох спеціалізованих лабораторій з гарденотерапії дасть можливість для створення наукового «пулу» для проведення до-

сліджень з ефективності гарденотерапії в рамках різних регіонів України та всієї країни в цілому.

КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради та інші заклади вищої освіти, що будуть долучені до впровадження гарденотерапії можуть за наявності відповідності українському освітньому законодавству претендувати на створення освітньої програми «Гарденотерапія» та впровадження одноіменного спеціального курсу за вибором студентів в рамках освітніх програм:

231 Соціальна робота;

013 Початкова освіта;

227 Фізична терапія, ерготерапія;

053 Психологія;

206 Садово-паркове господарство;

242 Туризм, спеціалізація «Лікувально-реабілітаційний та оздоровчий туризм».

Одним з елементів поширення наукових знань з гарденотерапії повинно стати проведення спеціалізованих круглих столів, семінарів та науково-практичних конференцій.

Загалом темпи впровадження гарденотерапевтичних технологій в рамках соціальної та фізичної реабілітації дітей з інвалідністю залежать від конкретних науковців, реабілітологів, батьків, які виховують дітей з інвалідністю, керівників спеціалізованих реабілітаційних центрів та установ і широких верств громадськості. Поєднання зусиль усіх перелічених людей це запорука якісного розвитку гарденотерапії в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова Л.В., Клочкова Е.В. Физическая терапия и эрготерапия. В кн.: «Адаптивная физическая культура в работе с детьми, имеющими нарушения опорно-двигательного аппарата (при заболевании детским церебральным параличом). Методическое пособие». Под редакцией А.А.Потапчук. СПб, СПбГАФК им. П.Ф.Лесгафта, 2003

2. Ерготерапія Підручник для студентів бакалаврського напрямку підготовки «Ерготерапія» на1-у медичному факультеті Карлового університету / Швесткова О, Свєцена К. та кол. Перек.з чеської, Київ, 2019. 196 с

3. Дерев'янку Н.П. Локація для гарденотерапії у реабілітаційному парку хортицької національної академії (о. Хортиця) Тези доповідей учасників науково-практичної Інтернет-конференції: «Актуальні проблеми садово-паркового мистецтва» 27 листопада 2019 року. Умань, Уманський національний університет садівництва, 2019. С. 7-9.

4. Крыжановская Н. Я. Основы ландшафтного дизайна. Харьков: ХГАХГ. 2017.

5. Кубрак А., Стадник В. Лісове та садово-паркове господарство: сутність та перспективи розвитку. International Scientific Conference «Economic development of the state, regions and enterprises: problems and perspectives». 2019. С. 160–163.

6. Лаптев О.О. Інтродукція та акліматизація рослин з основами озеленення Київ, 2001. 128 с.

7. Мосаєв Ю. Теоретичні основи розвитку гарденотерапії в Україні. Актуальні проблеми ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології : збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 4-5 жовтня 2019 р.). За заг. ред. Шевцова А.Г. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2019. С.65-67.

8. Мосаєв Ю. Особливості садотерапії як технології соціальної роботи з людьми похилого віку. Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали чотирнадцятої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 листопада 2019 р.) / гол. ред. В. В. Корнещук. – Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2019. С.61-63.

9. Панасюк Є.М., Ютанов В.І, Жарінов О.Й., Корнілова Н.П., Середюк Н. М. Фізіологія і патологія системи кровообігу / В.О. Бобров (ред.). Львів : Світ, 1997. 181с.

10. Реабілітаційний парк.URL: <https://khnnra.edu.ua/reabilitatsijnij-park/>

11. Саранча І. Г. Спецкурс «садотерапія» в системі керованої соціалізації випускників реабілітаційних центрів з порушеннями опорно-рухового апарату. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна. 2012. Вип. 19(2). С. 402-409.

ЕКСПЛІКАЦІЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПАРКУ КЗВО «ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

1 тактильний зоопарк

4 ландшафтна інсталяція

7 адміністративний будиночок

2 «бузковий» лабіринт

5 релакс-зона

8 літній кінотеатр

3 місто майстрів

6 ландшафтна інсталяція + фонтан

9 будиночок на деревах

10 оглядовий майданчик

11 ігровий майданчик

12 алея Миру

експлікація

- алея Миру;
- місто-майстрів (альтани та монументальні стилі для проведення майстер класів, конференцій і семінарів);
- оглядовий майданчик;
- фонтани;
- ігрові майданчики;
- «бузковий» лабіринт;
- лазерне шоу на стіні основної будівлі;
- будиночок на дереві;
- релакс-зона;
- тактильний зоопарк;
- фото-зона з ландшафтними інсталяціями;
- «квіза з семафами і фонтан у вигляді діючої з «водним волоссям».

Адміністративний будиночок буде виконаний в стилі «Лоббіпані», тобто стіни і дах будуть покриті живою травою або мохом.

Котельня буде реконструйована як вузлик.

Туалет і магазин буде виконаний в мейнстрімському стилі.

Основа будівля після реконструкції буде висвітлена як вузловий вузол.

На території парку планується виворітлювати для освітлення літній і будованими сонячними батареями, так само сонячні батареї планується виворітлювати і по всьому парку.

Котельня працюватиме на відходах. Планується освітлювати стіни. Так само проєктується забезпечити доступ інвалідно-візювачів на територію вкляжу.

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Кафедра садово-паркового господарства

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК з питань впровадження гарденотерапії в Україні

Замовник:

ГО «НАМ НЕБАЙДУЖЕ

email: ngo_namneбайдуже@i.ua

Організація розробки та друку інформаційної продукції:

Фізична особа-підприємець Баранов В.В.

Формат А5. Папір офсет.

Ум.-друк. Арк.0,4375

Тираж: 2000 екз.